

mák teremtéséhez, a „kevéssel sokat mondani” tudás képességéhez, melyben a jelle egyszerűsödött, a figuratív és nonfiguratív határmezsgyéjén születő forma, a maga spontán dinamizmusában egyszerre hat az értelemre és az érzelmekre, s arra is, ami szóban megfogalmazhatatlan, a képi nyelv azonban közvetíteni tudja rejtélyes üzenetüket.

Kerékyártó István

A reprodukciókat készítette: Gergen István és Petrovits Győző

Farkas Wellmann Endre
Balade d'une ivresse inconnue

Aznap este, mely több volt mint halála
mert arra gondolt, hogy már csak az jöhet
Wellmann mester szürke színű lelke
nem lett az Úrnál mégsem nagykövet
a köd fölött mikor megjelent s kigyúlt
a hold, miként vörös lángoló bokor
és udvarában épp hogy lángra lobbant
rőt csillagból az első két csokor
elindult és a sötét mögött mélán
a poháron átnézett és át az éveken
majd béna lábon hazaballagott
szerelmesen és hullarészegen...

Akkor este a korcsma legmélyéről
és még három nap hosszú volt az út
és kísérte a holdbokrot az égről
mint őt magát hogy kísérte a múlt.
nagy pohárral itta mint az örült
borként az éjszaka csillagszín sarát
hamiskártyás, ki isten rút kegyéből
tékozolja el most lopott aranyát
nem látott már az orráig sem hitvány
és nem látott túl rég a tényeken
majd béna lábon hazaballagott
szerelmesen és hullarészegen...

És egyszer, kint a Temetősaroknál
 a kocsmároslány ahogyan sört csapolt
 nézte, amint szemében összeolvadt
 és higanyként pergett szerteszét a múlt
 arra gondolt hogy isten rút kegyéből
 lelke újból a földre visszaszállt
 az égre nézett s a felhők köpenyéről
 a pofájára csak hideg köd szitált
 s ekképpen, még egyszer megtanulta
 fürkészni a semmit a sötét égen
 és béna lábon hazaballagott
 szerelmesen és hullarészegen...

Envoi

Princesse, plus dure que le vin rouge
 de mon sang sur le bleu des cieux
 Dieu veuille que ces lignes te trouvent
 Ivre d'amour, saoul comme un pieu.

(hercegnő, kegyetlenebb a bornál
 mely bíbor vérem volt a kék égen
 engedd e szavak megtaláljanak
 szerelmesen és hullarészegen)

Karácsonyi Zsolt A kolozsvári testvérnek

A nyári égen ki jár most betépve?
 Hol az a város, ami lángra gyúl?
 Milyen lovat festenek át fehérre
 a madarak, amíg te ott a téren
 csak lépkedsz halkán és gyanútlanul?
 Kimért időd és kimért stílusod
 megváltoztatni már úgyszem tudod.
 Ne lengedezz hát, lenge földi gyermek,
 én nem követlek, de mások megfigyelnek,
 ha nem vigyázol, lehúzzák az irhád.
 Amíg a kéklő semmi száll feletted,
 s a régi élet még visszakacsint rád.

Juhos-Kiss János

Megállt az idő

Én is megálltam sokszor Mátyás király szobránál a hetvenes és a nyolcvanas években. Mi hogy csak megállt, a történelmi időt visszatekérték: ősidő, óidő, óóidő! Megálltam a szobornál. Megkövültem volna, de nem sikerült, mert hol egy milicista zavart el, hol egy civil. Mondtam a milicistának, hogy találkám van, az igazságos Mátyásra gondoltam, de jó lett volna egy lány is. Nyilván megszimatotha rajongásom tárgyát, mert gyorsan kioktatott, hogy Corvinus Matias Moldovát sosem tudta elfoglalni. Megállt bennem a vér. Szerencsére nem tódult az agyamba. Mondom neki, hogy én ennek a lánynak a szívét sem tudom meghódítani. Rendületlenül álltam és vártam tovább. Hogy kit és mit, magam sem tudtam. A milicista elment, aztán visszajött, röhögve mondta: – Na, hol a barátnőd, megcsalt? – Engem nem lehet megcsalni – mondtam.

„Bebizonyítom neked legközelebb” – ezt csak gondoltam.

Kolozsváron megállt az idő. Megálltam a szobornál, és magyarországiak fényképeztek le, mintha én is lennék valaki Mátyás mellett! Egyik kapitánya szívesen lettem volna! Akkor a milicista szerencsére nem állt meg. De egy tábla agresszíven jelezte mămă, kurd és dacos nyelven, hogy aki a fűre lép, azt egy-millió lejre büntetik.

Aki a fűbe harap, azt hány millió lejre büntetik meg? A gondolkodás a tett halála. Mit tehettem mást, nyomorba döntöttem saját magamat gondolkodásommal, ezt még le is írtam és másoknak is elmondtam. Ezért a szocialista bűnért egész Kelet-Európában letartóztattak volna. S aki még a láncot is felemeli Mátyás király szobránál, azt életfogytiglanra ítélik! De akkor Funaréak miért akarják a szobrot is eltávolítani?

Megálltam a szobornál, az idő jócskán elrohant, már nem nagyon van kit várjak, hisz a legszebb lányokat elcsábították és kivitték az olaszok, másokat meg dugdostak a mămăk, a kurdok és a dacosok.

Még mindig állok, pedig már egymillió nyugati típusú személygépkocsi száguldozik Kolozsváron. A leggazdagabb város, több nyugati kocsit van ott, mint Bukarestben. A Dáciákat és a Logeneket nem is számítva!

A szobornál egy csapat férfi masírozik kettős sorban. A kísérijük, egy feltűnően szép férfi magas vállranggal, mosolyogva beszél hozzájuk, pedig vagy a börtönből jöttek, vagy oda mennek. Gyorsan megszámoztam őket, eggyel többen vannak a prófétáknál. De majd megkövültem-elolvadtam, amikor a magas rangú poliskísérijük felém biccentett, én vissza, hisz megismertem, egy óvodába jártunk. Nekem a gomba volt a jelem, neki a ház. A legjobb focista lett a városban. Ha összefutottunk, mindig váltottunk egy pár szót, nem voltam focirajongó, de valamiféle legjobb román barátomnak tartottam. A román óvodában is többször megvédett, mert én ötéves koromig még románul sem tudtam, csak mutogattam és ütöttem. Édesanyám nem vitt a magyar óvodába, túlünk messze volt, nem tudott volna elkísérni a főúton túlra, féltett a nagy forgalomtól. A román óvónőt mindig megajándékozta, ő tudott egy kicsit ma-

gyarul, de engem mégis mindig a sarokban térdepeltetett. Kérdeztem is anyámat, hogy miért? Anyám azt mondta, tanuljak meg románul, bár ő nem tudott s nem is akart megtanulni. A másik utcában lakott ez a román nevű, egyetlen barátom, de most is rám köszönt! Emlékszem, kisiskolás voltam s már a magyar iskolába jártam, amikor félve bekopogtam hozzájuk kántálni, Jézuska mindenkit szeret. Boldog voltam, az édesapja gyönyörű magyarsággal szólt hozzám, elmagyarázta, hogy ő félig magyar, fia félig sem, de emlékszik, hogy beszélt rólam a fia, hogy én voltam az óvodában a legjobb barátja. Meghatódtam, de hozzátettem szentestén: – Azért, mert tudtunk verekedni, ha mások bántottak, az igazságért.

Telt-múlt az idő, nem áll, csak én állingáltam minden értelemben. Egy délután összefutok a városban a legjobb óvodás kori barátommal, fegyőruniformisban feszengett, és mondta, hogy a focit már abbahagyta. Majdnem megkérdeztem, hogy a népek és nemzetiségek igazságáért még verekszik-e. Aztán elbeszélgettünk, de együtt eddig sem buliztunk, s már nem is fogunk.

Itt ment el a furcsa csapat. Utánuk nézek, ahogyan elvonulnak mellettem. Óvodásbarátom vállát magas rangjelzés nyomja, simléderes sapkája eleje fényesen csillogott, miközben jókedvűen beszélgetett az első két fegyencfélével. Ezek a csibészek jól jártak vele! Legalább ennyi, gondoltam. Ha a diktatúrában sokat pofáztam volna, többet lehettem volna vele. Na ne! Akkor Mátyás király szobránál nem sokszor állhattam volna meg. Szalutálni.

Rudnai Gábor

Sárkányölő Szent György

(Kolozsvári György és Márton szobra)

Jönnek a sárkányok: szárnyas dinók,
lecsapnak, mint Hitchcock madarai.
Hol van annyi Szent György, hogy őket legyőzze,
a szétrombolt várost össze is legőzze,
hiúságát pedig hőstettel legyezze?

Csobog a víz és csobog a vér
a Hradzsín udvarán.

Duma-István András

Kolozsvár!

Már mért az idő félelem
Majd nincsen benne kegyelem
Távolságban lehet mérni
Majd változásban meg élni

Mért szólnak mindig a hegyek
Mért énekelnek Ár völgyek
Majd mért az árból lesz a Vár
A kolostorból Kolozsvár

Az hely ahol van méltóság
Történelmekből a sok ág
A Magyaré a Románé vagy ólái¹
Az elhunyt Német nemzeté

Más mindenki ki szerette
Ez völgyet nagyon kedvelte
Mivel nagy volt a felhegye²
Gyönyörködöt a mezeje

A Somos mosva könnyeit
Gyöngyökkel verte fényeit
Ez tükör üzent Istennek
A természeti törvénynek

Már százmillió nemzetek
Ez tükörben tovább éltek
Elhagyva védő köveket
Megmentve az új Szenteket

Mert kőforma a láng szeme
A templomtorony teteje
Készítve a haldoklókat
Megvédve a haladókat

¹ Ólálkodik= leskődik

² felhegye=felhegykör, medencének hegyei

Mátyás királyt ki szemével
 Ma is védi szellemivel
 A tőle kedvelt Etelközt
 Melyet Moldova³ kint megszentelt

A vérivel, véréivel⁴
 Szent Istvánnak nemzetével
 Egy testvér falut szentelve
 Kolostor névben emelve

Melynek csak Klézse a neve
 De van nagy Mátyás emléke
 A Két testvéresebesülés
 A halál előtt megélés⁵

Oh méltóságos Kolozsvár
 Ébredjél a halálból már
 Ragyogtassad a fényedet
 Védjed a régi kincsedet

Megtisztelést becsületet
 A tudás értelmi kincset
 Sok nemzeti befogadást
 Szeretetet és sok vallást

Mert ez volt az üzeneted
 Megteremtve a védelmed
 Mely jó kedvből megmozgattál
 Meg édve⁶ halálra áltál

³ Etelközből kiszakadt Moldova, amely közben kettévált Moldva és Moldova Köztársaságra. Ennek hasonló legendája van a Csodaszarvassal, mely a moldvai Bölény története.

⁴ Véréje = a csángóknál unokatestvér hasonló vérsárája vagyis a leány szeretője (vérsár vérkeverék). Véréje lehet a szerelmese is. Itt a moldvai István Vajda emléke, aki az édesanya szerint erdélyi magyar származású a Jó Sándor rokonságán belül.

⁵ A moldvai bajai csata emléke, ahol Mátyás király és István vajda megsebesültek és halálig viték a sebesülés eredményeit.

⁶ Édve = félelmitve.

Veress Zoltán

Két keserves az Erdélyi Panoptikumból

Apáczai Csere János

Apáczai Csere János
híresebb, mint a mészáros,
kiről az a nóta szól, hogy
„Kolozsváros olyan város”.

Pedig ő is abban lakott,
diákokat oktatgatott,
és közben egy kis magyar
logikácskát írogatott.

Nem szerette a sok piát,
sem sok piás atyjafiát,
úgy mulatott, hogy megírt egy
magyar enciklopédiát.

Hálából a sok goromba
pap bezárta egy toronyba,
onnan szórta szét a fényét
a világba és a honba.

Apáczai Csere János,
elménk tőled lett világos.

Kós Károly

Ezermester írónk,
építőnk, Kós Károly,
kelj ki házsongárdi
sírköved aljából,
kiáltsd el még egyszer
bölc Kialtó Szódat,
hangosabban, hogysmint
akkor kiáltottad!

Kik akkor hallották
– tán fél Erdélyország –
az ibolyát immár
alulról szagolják;
nekünk, kik még élünk,
ha szavad nem biztat,
felülről se kedves
az ibolyaillat.

Itt egyszeri szóra
nem mozdul meg semmi,
Kossuthnak is kétszer
kellett volt izenni;
kiáltsd el még egyszer
a Kis-Szamos felett,
hogy aki *aķar*: tud,
s ki tud: annak *lehet*.